

2. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів. [Електронний ресурс]. – Режим.доступу:[https://pidruchniki.com/12090810/psihologiya/mediatsiya\\_sposib\\_vregulyuvannya\\_konfliktiv](https://pidruchniki.com/12090810/psihologiya/mediatsiya_sposib_vregulyuvannya_konfliktiv)
3. Миколаєнко Я. Ю. Медіація як ефективний засіб вирішення міжнародних конфліктів. [Електронний ресурс]. – Режим.доступу: Nfsp\_2015 Медіація міжнародна.pdf-Adobe Acrobat Reader DC
4. Поняття медіації, характерних особливостей та етапів проведення у ДНЗ «МВПУПІТ». [Електронний ресурс]. – Режим.доступу: <http://center-polygraph.org.ua/pdf/proj/pidtr.pdf>
5. Види медіації. [Електронний ресурс]. – Режим.доступу: <https://ukrmediation.com.ua/ua/vrehuliuvannia-sporiv/posluhy-z-mediatsii/vydy-mediatsii>

**Калиновський Б. В.,**  
завідувач кафедри конституційного права  
та прав людини Національної академії  
внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, доцент

## **ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Права людини це потреби та блага, які необхідні для комфортного життя. Тому їх забезпечення та утвердження є головним обов'язком держави. Суспільство довіряє владі за умови сприйняття нею цінностей людини і їх гарантуванням. Сьогодні в Україні відбуваються реформи, які направлені на демократизацію та гуманізацію суспільства. Це шлях тривалий і складний, при цьому саме від правоохоронних органів значною мірою залежить ефективність реалізації державної політики щодо забезпечення особистих прав людини.

Існує цілий комплекс проблем та невирішених задач. Так, заслуговує на увагу заява експертів української ініціативи Zero Torture, так за 2017 рік у країні понад 2300 осіб офіційно звернулися по меддопомогу через тілесні ушкодження, завдані поліцією. Проти правоохоронців було порушено 47 справ. При цьому лише 3% кримінальних справ про катування доходять до суду [1].

Експерти висловлюють стурбованість, що в Україні майже відсутнє ефективне розслідування катувань, водночас завдяки громадянському суспільству розвиваються ініціативи з превенції, зокрема Національний превентивний механізм.

Є необхідним розпочати ефективну роботу новоствореному органів – Державному бюро розслідувань. Ще у 2016 році був підписаний Закон "Про

Державне бюро розслідувань", новий незалежний орган мав узяти на себе розслідування катувань з боку правоохоронців. Прокуратура, яка розслідувала тортури до цього, показала неефективність своєї діяльності в цій сфері, що підтверджується рішеннями Європейського суду з прав людини і тому втратила ці повноваження й мала передати всі справи Державному бюро розслідувань. На практиці ж на жовтень 2018 року бюро все ще не розпочало повноцінну роботу.

Важливо відмітити, що спеціальний доповідач ООН щодо запобігання тортурам Нільс Мельцер у червні 2018 року заявляє, що в Україні після 2016 року значно поменшало випадків нелюдського ставлення та катувань [2]. За його словами, в 2014-2016 роках "була досить поширена практика незаконних тримань під вартою, нелюдського ставлення, але відтоді ситуація з цим поліпшилася".

**В 2016 році заступник Верховного комісара ООН з прав людини Кейт Гілмор зазначала, що 70% зафіксованих випадків порушення прав людини в Україні становлять катування, незаконні затримання та погане поводження з ув'язненими. Причому більшість порушень здійснювали співробітники СБУ та поліцейські. Такі цифри є показові, тому є необхідність радикальних змін у правоохорончій системі. Саме демократизація та гуманізація суспільства має розпочатись із утвердженням прав людини, які знаходяться під контролем держави і зазнали законних обмежень у своїх правах.**

Слід також відзначити, що міжнародні експерти відмітили просування України в питанні утримання людей в ізоляторах тимчасового тримання. Україна програвала значну кількість справ щодо порушення прав людини під час перебування останньої в ІТТ. Тому зміни в умовах утримання в ІТТ відмічені і на рівні міжнародних інституцій.

Однак, за словами Мельцера, заяви про неналежне ставлення стосуються саме затримання – до того, як людину офіційно беруть під варту і реєструють її в журналі. "А це може тривати три дні й більше. Коли людину тримають не офіційно в камері у відділку поліції, а десь у підвалі або навіть у кабінетах слідчих, оперативників. Там можуть застосовувати серйозні побиття та катування", – сказав він.

Експерти відмічають, що ефективність діяльності поліцейських не має оцінюватися за плановими показниками. Досить резонансні дані дослідження тортур в поліції оприлюднили Харківський інститут соціальних досліджень та Харківська правозахисна група в десяти областях України. Цифри, наведені у документі, можуть приголомшити багатьох: від насильства в поліції торік постраждала 641 тисяча українців, іще 96 тисяч стали жертвами катувань. Кількість людей в Україні, які стали жертвами жорстокості правоохоронців, у 2017-му суттєво зросла, зазначають правозахисники. Зокрема, побільшало випадків побиття під час затримання. "Якщо у 2015 році таких фактів було

виявлено 15, то у 2017 – 44. Фактично ми повернулись до масштабів семирічної давнини", – йдеться у моніторингу.

Зростання насильства в поліції правозахисники пов'язують із тим, що в Україні досі діє так звана "палична система", коли роботу правоохоронців оцінюють за виконанням показників, каже директор Харківської правозахисної групи Євген Захаров. Тож вони зацікавлені у покращенні статистики, інакше - отримують меншу зарплату.

При цьому ряд експертів ставлять під сумнів об'єктивність результатів цього моніторингу. Слід зробити акцент на тому, що після ухвалення у 2012 році нового Кримінально-процесуального кодексу, люди мають право на безоплатну правову допомогу, адвоката, а особисте зізнання, отримане поза судом, не має доказового значення. тому об'єктивних підстав збільшення фактів порушення законодавства у сфері прав людини не спостерігається.

Також важливо наголосити, що до суду доходять тільки справи, де очевидне брутальне порушення, чи смерть людей в райвідділах міліції або побиття, які не можна приховати". Так, за останні п'ять років правозахисники зафіксували 25 обвинувальних вироків по катуванню, за якими є реальне позбавлення волі. Але це мізер з точки зору масштабів. Навіть якщо брати дві статті (ст. 127 та ст. 365 Кримінального Кодексу), то буде десь 150 випадків за останні п'ять років. Зрозуміло, що ці цифри не показують реальну картину стану справ з порушенням прав людини в правоохоронних органах. Сьогодні не стоїть питання внесення змін до законодавства, головне це дотримання діючих норм. В цьому аспекті є доцільним більше уваги приділяти саме роз'ясненню змісту прав людини і недопустимість їх порушення під час перебування людини в державних інституціях з обмеженням волі. Саме незнання чи несприйняття закону як акту прямої дії, за порушення чи невиконання якого може бути застосовано відповідальність, призводить до розповсюдження практики позаправових дій представників правоохоронних органів держави. На шляху до цінностей, які утверджуються на європейському рівні Україні необхідно системно підійти до питання недопущення порушення прав людини у поводженні із затриманими та ув'язненими.

### **Список використаних джерел**

1. Центр інформації про права людини. На нараді ОБСЄ з людського виміру говорили про катування в Україні. URL: [https://humanrights.org.ua/material/na\\_naradi\\_obse\\_z\\_ljudskogo\\_vimiru\\_govorili\\_pro\\_katuvannja\\_v\\_ukrajini](https://humanrights.org.ua/material/na_naradi_obse_z_ljudskogo_vimiru_govorili_pro_katuvannja_v_ukrajini) (дата звернення: 08.10.2018).
2. Мельцер Н. Спецдоповідач ООН: в Україні значно поменшало випадків катувань. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/06/17/7183627/> (дата звернення: 08.10.2018).